

**MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**19-20 MAY
2023**

**ZAMONAVIY INNOVATSION
TADQIQOTLARNING DOLZARB
MUAMMOLARI VA RIVOJLANISH
TENDENSIYALARI: YECHIMLAR
VA ISTIQBOLLAR**

2-QISM

Respublika miqyosidagi ilmiy-texnik
konferensiya materiallari to'plami

<http://journal.jbnuu.uz>

MUNDARIJA

Kirish.....	3
1-sho‘ba. Ta’lim tizimini takomillashtirish: dolzarb tendensiyalar va strategik yo‘nalishlar	
1. S.A.Usmanov, Z.B.Abduraxmanov. Muhandislik ta’limi jarayonida imitatsiyali modellashtirish tizimlaridan foydalanish imkoniyatlari.....	5
2. N.Sh.Boltayev. Agrotexnologiya texnikumlarida malakali mutaxassislar tayyorlashning ahamiyati.....	7
3. A.N.Abdullayev. Ma’lumotlar bazasini loyihalash masalasi haqida.....	11
4. Г.Н.Алибекова. Девять основных качеств хорошего учителя.....	14
5. Р.Худоятов. Истеъмол савати: бу ҳақида нималарни биламиз!.....	16
6. A.I.Inatov. Bo‘lajak informatika o‘qituvchilarining axborot kommunikatsiya texnologiyalari kompetentligini rivojlantirishning ayrim xususiyatlari.....	20
7. O‘.H.Halimov, M.A.Alisherova, I.A.Aroldinova, F.B.Doniyorov, D.K.Hasanov. Kasbiy yo‘naltirilgan masalalar bo‘lajak muhandislarni tayyorlash vositasi predmeti sifatida.....	23
8. Sh.Sh.Rustamova. The significance of emphasizing communicative competence as the foundation for teaching listening and speaking skills.....	25
9. Н.Н.Панжюева. Технологии обучения и развития критического мышления у будущих учителей информатики.....	28
10. H.A.Choriyev. Oliy ta’lim muassasalarini o‘quv jarayonlarini boshqarish (Sun’iy intellektning algoritmlari asosida).....	32
11. M.O.Mustafojeva. Individual ta’lim trayektoriyasi.....	36
12. J.G‘.Abduraimov. O‘qituvchilarning elektron ta’lim resurslaridan foydalanishning o‘ziga xos xususiyatlari.....	41
13. Sh.Sh.Jumanov, J.N.Adashboyev. Informatika va axborot texnologiyalari fanini o‘qitishda innovatsion ta’lim texnologiyalaridan foydalanish.....	44
14. U.X.Mingboyev, A.Mustafojev. Informatika va axborot texnologiyalari darslarida virtual laboratoriyalardan foydalanishning ahamiyati.....	46
15. K.R.Sattarkulov. Akademik litseylarda kvant fizikasini o‘qitishda dinamik va statistik usullar asosida talabalarning ilmiy dunyoqarashini shakllantirish.....	51
16. A.A.Parmonov. Talabalarda axborot-texnik kompetensiyasini shakllantirishda oliy ta’lim tizimidagi pedagogik shart-sharoitlar.....	53
17. D.G‘.Akramova. Xavfsizlik muammosining pedagogik imkoniyatlari..	56
18. И.С.Данилова. Развитие родительства как компетентностного в региональном образовательном пространстве.....	58
19. Г.Ж.Лекерова, Б.У.Низомов, Р.Д.Тангрикулова. Инклюзивное образование как одно из основных направлений реформы в системе образования.....	62
20. С.В.Каверина. Массовость как проблема современной науки.....	69

21.	<i>H.L.Плешакова, В.В.Новикова. Содержание образования XXI века: психодидактический аспект реализации.....</i>	72
22.	<i>L.T.Marisheva, K.M.Medetova. Features of corporate training system..</i>	76
23.	<i>O.A.Ravshanov, H.O.Madjidova. Oliy ta'limda psixologiyani o'qitishda raqamli transformatsiya.....</i>	79
24.	<i>S.P.Qodirov. Fizikani o'qitishda axborot texnologiyalaridan foydalanishning nazariy asoslari.....</i>	84
25.	<i>A.S.Komilova, M.Q.Husenova. Ta'lim sifatini oshirishda pedagogik texnologiyalarning o'rni.....</i>	87
2-sho'ba. Biomuhandislik va biotexnologiyalar sohasida innovatsiyalar		
26.	<i>M.B.Sobirova, X.T.Rajabboyeva, S.S.Shodmonaova. Gemiseluloza (Ksilan)ning mikrobiologik fermentatsiyasi.....</i>	90
27.	<i>M.B.Sobirova, K.K.Ubaydullayeva, U.U.Anvarjonov. O'simlik Peroksidaza fermentining biologik ahamiyati qo'llanilish sohalari.....</i>	93
28.	<i>M.B.Sobirova, Q.X.Avalboyev, G.N.Hamroyeva. Mikroorganizmlardan gen muhandisligi yordamida olinadigan fermentlar va ularning amaliy ahamiyati.....</i>	96
29.	<i>M.A.Mustafakulov, M.B.Sobirova, M.Sh.Jabborov, F.O.Ismatov, O.Sh.Ro'ziboyeva, E.N.Ilyazova. Za'faron (Crocus Sativus) o'simligi va uning dorivor xususiyatlari.....</i>	98
30.	<i>M.A.Mustafaqulov, D.M.G'anijonov, B.B.Anvarov, Z.U.Saidov. Mikroorganizmlardan gen muhandisligi yordamida Insulin olish texnologiyasi.....</i>	102
31.	<i>M.B.Sobirova, Z.U.Saidov, A.A.Tukhtasinov, J.Z.Tulanov. Extracting sweetening and bioactive compounds from Stevia Rebaudiana using Cellulase Enzyme.....</i>	105
32.	<i>F.J.Jamoatova, S.X.Akromova, M.B.Sobirova. Lizin aminokislotasini olish texnologiyasi.....</i>	108
33.	<i>M.B.Sobirova, B.B.Anvarov, M.M.Mamataliyeva, D.M.G'anijonov. Crocus Sativus L Zafaron o'simligining dorivorlik xususiyati.....</i>	111
34.	<i>B.H.Ильина, Г.А.Редникина, Н.А.Рогова Особенности сорно-рудерального Флористического компонента Стромиловского дачного массива в Самарской области (Россия).....</i>	115
35.	<i>B.H.Ильина, С.А.Рогов, В.Д.Псарева, Д.А.Батина. К оценке состояния дубрав Красноярского лесничества Самарской области (Россия).....</i>	117
36.	<i>Y.D.Ravshanova, S.S.Murodova. Za'faron o'simligi va undan foydalanishning biotexnologik imkoniyatlari.....</i>	119
37.	<i>H.A.Рогова, Д.С.Пятаева А.С.Ерзаева. Фитосозологические методы оценки природно-территориальных комплексов Приволжского района Самарской области.....</i>	121
38.	<i>Д.С.Савенкова, К.Ю.Атанова, Н.А.Аветисян. Ценность Флористического разнообразия Оренбургского Зауралья.....</i>	125
39.	<i>M.A.Cho'liyeva. Maktabgacha yoshdagi bolalarning ovqatlanish holatini o'rganish natijalari.....</i>	127

40.	<i>N.F.Norqo'ziyeva, M.B.Sobirova.</i> Tikanli Artishok –tibbiyot uchun istiqbolli o'simlik.....	130
41.	<i>R.R.Mixliyev, A.I.Babayarov.</i> Mikroskop yordamida hujayralardagi qon va oq qon hujayralari soni bo'yicha bemorlarning sog'lig'ini aniqlash.....	133
3-sho'ba. Raqamli iqtisod va innovatsion axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etishning dolzarb masalalari		
42.	<i>U.U.Tojiakbarova.</i> Blokcheyn texnologiyasida mavjud axborot xavfsizligiga hujum turlari va ularni oldini olish usullari.....	138
43.	<i>Z.M.Qo'ziboyev, A.O.Achilov.</i> Raqamli iqtisodiyotning O'zbekistondagi o'rni.....	142
44.	<i>A.A.Абдумаликов Р.А.Абдурахманов, Х.Ш.Шокирова.</i> Инфокоммуникация объектларининг энергия таъминоти манбаларини мониторинг алгоритмлари.....	146
45.	<i>J.R.Sherbaev.</i> RFID based attendance system: implementation and benefits.....	150
46.	<i>D.S.Saidahmedova, Sh.G'oyibnazarova.</i> O'zbekistonda raqamli tadbirkorlikni rivojlantirish – dolzarb muammo sifatida.....	153
47.	<i>O.A.Arzikulov, D.Sh.To'ychiyev.</i> Tijorat banklarining kredit portfelini boshqarish yo'llari.....	158
48.	<i>Z.A.Iskandarova, S.A.Iskandarova.</i> Mamlakatda raqamli iqtisodiyotning rivojlanishida elektron savdoning o'rni.....	167
49.	<i>D.Y.Irgasheva, D.Sodiqova.</i> Foydalanish qobiliyatini tekshirish usullari va foydalanishni boshqarish.....	171
50.	<i>Z.E.Ermamatova, S.A.Israilov, A.A.Fayzullayev.</i> Bo'lajak iqtisodchilarni ehtimollik nazariyasi usullarini qo'llashga o'rgatish.....	175
51.	<i>O.M.Ergashev, Sh.M.Ergasheva.</i> Foydalanuvchi interfeyslarida multimedia, imkoniyatlari, axborot namoyish etish shakllari.....	179
52.	<i>У.Р.Мардиев.</i> Рабин Миллер сонларни тубликка синовчи алгоритмини хатолик эҳтимолини баҳолаш.....	182
53.	<i>X.Sh.Rashidov, Y.X.Xandamov.</i> Kompyuterli ko'rishning muhim vazifalari va ob'ektlarni tanib olishda tasniflash algoritmlari.....	184
54.	<i>Ш.И.Ходиев, М.Равшанова.</i> Подход к разработке программного обеспечения для алгоритмов определения химических реакций....	188
55.	<i>B.M.Babakulov, D.B.Amirqulov.</i> Kichik miqdordagi ma'lumotlar bilan yuz ifodasini tasniflash uchun maxsus chuqur konvolyutsion neyron tarmog'i.....	190
56.	<i>A.H.Ko'chimov, A.F.G'oyibnazarov.</i> Raqamli iqtisodiyotning aholi bandligi o'zgarishiga ta'siri.....	193
57.	<i>Ш.А.Анарова, Д.Н.Мухторов.</i> Тиббий тузилишли мураккаб объектларнинг фрактал ўлчовларни аниқлаш.....	196
58.	<i>Х.Х.Ахмадбеков.</i> Почта хизматини автоматлаштиришда ахборот-коммуникация технологияларнинг ўрни.....	200
59.	<i>A.M.Dushabayev.</i> Improving the quality management of public education through digital technology.....	202

60.	<i>M.D.Murotjonova.</i> Description of digital economy, directions of development and expected results.....	205
61.	<i>N.K.Bahodirov.</i> To‘qimachilik sanoati korxonalari faoliyatining raqamli iqtisodiyotga moslashtirish orqali iqtisodiy samaradorligini oshirish.....	209
62.	<i>Y.A.Kuralov.</i> Mobil ilovalar yordamida bo‘lajak informatika o‘qituvchilarining dasturlashtirish kompetentsiyasini rivojlantirish.....	211
63.	<i>A.A.Qudratov, D.N.Muxtorov.</i> Bir qatlamli sun‘iy neyron to‘rlari.....	214
64.	<i>N.A.Iminova.</i> Raqamli iqtisodiyotda blokcheyn texnologiyasi hamda uning ishlash mexanizmlari.....	220
65.	<i>A.A.Mirzaraximova.</i> Raqamli iqtisodiyot va investitsiyalar.....	223
66.	<i>Б.М.Сайдалиев.</i> Построение современных цифровых почвенных карт на основе ГИС-технологий.....	225
67.	<i>А.К.Эргашев, Б.А.Ҳамрақулов.</i> Юз тасвирига дастлабки ишлов бериш ва информатив белгиларни ажратиш.....	229
68.	<i>A.S.Mardiyev.</i> Elektron hukumat tizimida axborot xavfsizligini ta‘minlash vositalari va usullari.....	233
69.	<i>J.O.Salimov.</i> Entropy evaluation criterion in decision tree algorithm evaluation.....	236
70.	<i>M.T.Jo‘rayev, V.O.Fayziyev.</i> Pythonda tarmoq skaneri va Socket vazifasi.....	239
71.	<i>M.T.Jo‘rayev.</i> Cisco Packet Tracer yordamida tarmoqni monitoring qilishda netflow yechimlari.....	242
72.	<i>Z.N.Maydonova, N.K.Normatov.</i> Raqamli iqtisodiyotda sun‘iy intellekt texnologiyalarini turli sohalarda avtomatlashtirish vositalari.....	246
73.	<i>O.X.Turakulov, D.M.Jomurodov.</i> Virtual and augmented reality technologies: development, applications, and perspectives.....	250
74.	<i>B.A.Muxtorov, N.Xayrullayev.</i> Qo‘shilgan qiymat solig‘ining aholi daromadlariga ta‘siri.....	253
75.	<i>B.A.Muxtorov, N.A.Abduraimov.</i> Raqamli iqtisodiyotga o‘tish davrida yuzaga kelayotgan muammolar.....	257
76.	<i>J.N.Adashboyev, Sh.Sh.Jumanov.</i> Onlayn uzluksiz-kasbiy malaka oshirishga yo‘naltirilgan tizim uchun axborot va ta‘lim web-kontentini boshqarishning dasturiy ta‘minotini ishlab chiqish.....	261
77.	<i>O.A.Kayumov, A.A.Isoqov, M.Z.Meliyeva, O.A.Kayumov.</i> Electronic platform for recognition and teaching of sign language pictures based on uzbek grammar.....	263
78.	<i>O.A.Kayumov, N.R.Kayumova, R.M.Aliyeva, M.S.Yo‘ldosheva.</i> The strategic significance of human resource management in Uzbekistan enterprises on the basis of artificial intelligence.....	268
79.	<i>И.В.Головина.</i> К вопросу об эффективности использования компьютерных технологий на уроках иностранного языка в средней школе.....	273
80.	<i>U.X.Mingboyev, A.Abdurasulov.</i> Axborot xavfsizligi monitoringi.....	275

81.	<i>U.X.Mingboyev, A.Sindorov, S.Djumayev, N.E.Ortiqova. Ta'limda foydalaniladigan mobil ilovalarning afzalliklari va kamchiliklari.....</i>	279
4-sho'ba: Psixologiya, tabiiy va aniq fanlar sohasida dolzarb tadqiqotlar		
82.	<i>M.A.Mustafakulov, M.M.Mallayeva. Eksperemental toksik gepatitda ayrim polifenollarning ta'siri.....</i>	283
83.	<i>A.Sharafitdinov, R.S.O'ktamova. Kasbiy faoliyatga yo'naltirishning o'ziga xos psixologik xususiyatlari.....</i>	286
84.	<i>Н.Файзуллаева. Таълим хизматлари нархларини идрок этиш жараёнининг психологик хусусиятлари.....</i>	290
85.	<i>E.X.Mardonov. O'smir shaxsini o'rganishda psixologik xizmatni o'ziga xosligi. Ijtimoiy psixologiya va uning dolzarb muammolari.....</i>	293
86.	<i>U.A.Karakulova, G.J.Fayzullayeva. O'smirlik davridagi og'ishgan xulq-atvorning shakllanishi va namoyon bo'lishi.....</i>	296
87.	<i>U.A.Karakulova, M.F.Qurbonova. O'smirlik davrida suitsidal xulq-atvor paydo bo'lishida oilaviy munosabat.....</i>	300
88.	<i>U.A.Karakulova, O'.T.Abduaitova. Oilada bola tarbiyasining asosiy omillari.....</i>	304
89.	<i>N.U.Amirova. Oila barqarorligini ta'minlashning ijtimoiy-psixologik masalalari.....</i>	307
90.	<i>X.Sharipov, A.Esanov, A.Bobonazarova, M.Yakubxonova. Vektor maydonlar oilasi orbitalari va silindrlar.....</i>	310
91.	<i>X.Sharipov, A.Esanov, A.Bobonazarova, M.Yakubxonova. Singulyar qatlama hosil qiluvchi ba'zi vektor maydonlar oilasi.....</i>	314
92.	<i>X.Sharipov, A.Esanov, A.Bobonazarova, M.Yakubxonova. Vektor maydonlar oilasi orbitalari va elliptik paraboloidlar.....</i>	317
93.	<i>M.P.Rakhmatullayeva, M.E.Abduganieva, K.M.Bakhodirova, G.I.Shodibekova. Topic of attention and its factors.....</i>	320
94.	<i>N.Samatova, I.Yuldasheva, Z.Xolmonova. Tortinchoqlik va uning psixologik sabablari.....</i>	323
95.	<i>N.Samatova, M.O'katmova. Shaxslararo muloqotda uchraydigan qiyinchiliklar.....</i>	327
96.	<i>N.Samatova, G.Qosimova, Sh.Zarpillayeva. O'smir qizlarni oilaviy hayotga tayyorlashda oilaning ro'li.....</i>	330
97.	<i>M.A.Tirkasheva. Oilada sog'lom psixologik muhit va uni yaratish omillari.....</i>	333
98.	<i>S.F.Sharipova. Chiziqli fazoda turli bazislarda vektor koordinatalari orasidagi bog'liqlik.....</i>	336
99.	<i>M.Sh.Adilova. Bolalarda ahloqiy fazilatlarni psixologik shakllantirish usullari.....</i>	340
100.	<i>S.A.Yo'ldoshev, M.O'.Fayzullayeva. Stressni boshqarish va uning usullari.....</i>	346
101.	<i>S.A.Yo'ldoshev, S.S.Otaqulova. Ota-ona munosabatlarining farzand tarbiyasiga ta'siri.....</i>	350

102.	<i>M.Sh.Adilova, D.J.Muradullayeva.</i> Oilada yoshlarni tolerant madaniyatli qilib tarbiyalash va ijtimoiy-psixologik omillar.....	353
103.	<i>G.Sh.Sultonaliyeva, A.G‘Abduvaliyev.</i> Agressiv xulq-atvor: sabablar va oqibatlar.....	359
104.	<i>S.A.Qarshiboyev, S.D.Zulfiyeva.</i> Sharq mutafakkirlari talqinida motivatsiya muommosi.....	362
105.	<i>S.A.Qarshiboyev, S.D.Zulfiyeva.</i> Xorij olimlari tomonidan motivatsiya muammosining o‘rganilganligi.....	366
106.	<i>O.A.Ravshanov, A.I.Rajabov.</i> Inklyuziv ta’limning psixologik muammolari.....	371
107.	<i>M.Sh.Adilova, L.K.Raxmonova.</i> Huquqiy ong tushunchasini o‘rganishning nazariy jihatlar.....	375
108.	<i>D.U.Abdullayeva.</i> Ona-farzand tizimidagi munosabatlar psixokorreksiyasining guruhii shakllari.....	379
109.	<i>U.S.Yusupov, F.Abdurashidova.</i> Globallashuvning ijtimoiy-psixologik va tarixiy xususiyatlari.....	382
110.	<i>U.S.Yusupov, H.S.Voditova.</i> Gender farqlarning ijtimoiy psixologik tomonlari.....	386
111.	<i>U.S.Yusupov, M.Ergasheva.</i> O‘smirlarda agressiv xulq-atvor shakllanishining ijtimoiy-psixologik jihatlar.....	391
112.	<i>B.Sh.Norbekova, B.N.Haydarova.</i> Maktabgacha yosh davridagi bolalar psixologiyasining o‘ziga xos tomonlari.....	394
113.	<i>U.S.Yusupov, X.Mamarasulova.</i> Yoshlar orasidagi zararli odatlar va ularning inson organizmiga ta’siri.....	397
114.	<i>Ю.В.Бобылев, А.И.Грибков, Р.В.Романов.</i> О сочетании теоретических и вычислительных методов при изучении физики в педвузе.....	402
115.	<i>Г.Ж.Лекерова, А.Э.Бавбекова, С.А.Абдужалилова.</i> Условия успешной интеграции детей с особенностями психофизического развития в инклюзивном образовании.....	406
116.	<i>Г.Ж.Лекерова, М.Т.Эркинова, М.З.Жабборов.</i> Современные тенденции развития образования лиц с особенностями психофизического развития.....	411
117.	<i>J.B.Ibrohimov, N.J.Karimov, Sh.O.Axmadova, M.L.Karimova, N.I.Choriyeva.</i> Xevisayd usuli yordamida ratsional funksiyalarni integrallash.....	416
118.	<i>A.S.Komilova, X.M.Maxmudova.</i> Ta’lim - tarbiya jarayonini tashkil etishning o‘ziga xos xususiyatlari.....	419
5-sho‘ba: Zamonaviy jamiyatda filologiya, tilshunoslik va didaktika		
119.	<i>M.N.Niyatova, D.J.Abdurasulova.</i> English documents writing.....	423
120.	<i>M.R.Boboyorova.</i> Philology, linguistics and didactics in modern society.....	430
121.	<i>В.И.Кудинова, А.А.Морозова.</i> Сущность технологий и приемов индивидуализации и дифференциации в процессе обучения английскому языку в начальной школе.....	434

122.	<i>Z.Y.Abduraxmanova.</i> Korpus lingvistikasi haqida umumiy tushunchalar va uning rivojlanish bosqichlari.....	437
123.	<i>S.M.Ibragimova, O.O.Igamberdiyeva, R.Q.Toshbekova, H.B.Kurasheva, Z.Y.Abduraxmonova.</i> Teaching english vocabulary for B2 learners.....	441
124.	<i>N.Parmonova, N.Eshkuvvatova.</i> Phrasal verbs and its characteristics...	444
125.	<i>S.A.Abduvoitova, S.R.Axmedova.</i> Ijtimoiy muloqot jarayonida til unsurlaridan foydalanish.....	448
126.	<i>G.X.Suyunova.</i> Basic approaches, principles and competences to be formed in teaching a foreign language to a student of mechanical engineering.....	452
127.	<i>Z.A.Ergasheva.</i> Predloglarining o'zgarishi va derivatsiyasi xususida...	455
128.	<i>E.B.Волкова.</i> Использование сказочного фольклора на уроках английского языка в начальной школе.....	458
129.	<i>K.A.Дана.</i> Основные проблемы преподавания фонетики китайского языка.....	460
130.	<i>Э.Р.Жабборова, С.М.Аликулов.</i> Новые технологии в изучении и преподавании иностранных языков.....	465
131.	<i>K.D.Uralova, D.A.Kuvondikova, N.S.Kosimova.</i> Using gardner's theory of multiple intelligences to create a new learning approach.....	468
132.	<i>И.Х.Тугалов.</i> Интеллектуальные технологии в языковом образовании.....	472
133.	<i>L.K.Sindorov.</i> «Hibat ul-Haqoyiq» dostoni lug'at tarkibidagi paradigmatic munosabatlar.....	475
134.	<i>G.Kh.Boltaeva.</i> The importance of formation of phraseological competence of schoolchildren in english lessons.....	477
135.	<i>C.B.Каверина.</i> Особенности рассказа как жанра литературы.....	479
136.	<i>D.M.Oyxunboeva, D.J.Davronova, D.A.Quvondiqova.</i> The effect of outcomes-based education on children's mental health.....	482
137.	<i>E.V.Volkova.</i> Comparative analysis of the linguistic consepts insularity and gezelligheid in the british and dutch worldviews.....	485
138.	<i>Е.А.Конистерова.</i> Обучение письменной речи на иностранном языке студентов языковых профилей педагогического вуза.....	488
139.	<i>О.А.Кудинова, В.И.Кудинова.</i> Преимущества и ограничения использования moodle на занятиях по английскому языку.....	491
140.	<i>О.А.Кудинова.</i> Активное обучение английскому языку на основе командно-ориентированного метода.....	494
141.	<i>З.Б.Сагатова.</i> Представления отношений между людьми с помощью фразеологических единиц с компонентом зоонимом.....	497
142.	<i>Л.С.Обухова.</i> Блог как средство обучения иностранному языку.....	500
143.	<i>В.И.Кудинова, А.А.Гарбузов.</i> Понятие когнитивно-моделирующего подхода в системе концепций обучения иностранным языкам.....	502
144.	<i>Ю.Н.Неудахина.</i> Дидактические возможности подкастов при обучении английскому языку.....	506

145.	<i>V.Ju.Sukhotina.</i> Phraseological units with a colour designation component in the aspect of comparative research method on the example of russian and english languages.....	509
146.	<i>O.A.Tumova.</i> Фольклор как средство формирования социокультурной компетенции на уроках иностранного языка.....	512
147.	<i>B.X.Azizkulov, H.F.Xursandov, I.M.Meliboyev.</i> Axborot texnologiyalari fanini samarali o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish.....	515
148.	<i>Sh.Sh.Rajaboyev, S.E.Toshmamatova, Sh.K.Rajabboyev.</i> Iqtisodiy fanlarni o'qitishda multimediya vositalaridan foydalanish texnologiyalari.....	518
149.	<i>Y.P.Isaeva.</i> The place of Shamshad Abdullayev and the "Fergana school of poetry" in modern literature.....	521
150.	<i>D.X.Xoljigitov, A.Shomurodov, H.Shokirova, Sh.Burxanova, Z.Normamatova.</i> O'quvchilarga geometriya kursini o'qitishda kompyuter va axborot texnologiyalardan foydalanib o'qitish.....	524
	6-sho'ba: Zamonaviy gumanitar ta'limning dolzarb muammolari	
151.	<i>G.B.Xasanova, A.C.Korobkova, P.D.Tangriqulova.</i> Культурного наследия Узбекистана в развитии туризма.....	529
152.	<i>D.G'Azimov.</i> Musiqa terapiyasining foydali jihatlari.....	532
153.	<i>N.X.Talipov, A.A.Karimov.</i> Talabalarni kasbga yo'naltirishda tasviriy san'atning manzara kompozitsiyasini ishlashga o'rgatishning muhim omillari.....	536
154.	<i>I.B.Aminov, A.I.Inatov.</i> Gumanitar ta'lim yo'nalishi fanlarini o'qitishda multimedia vositalarini yaratish va foydalanish.....	541
155.	<i>A.K.Tashbayev, X.I.Xidirov.</i> Huquqda korrupsiyani baholashda nazariy va amaliy asoslar.....	544
156.	<i>A.K.Tashbayev, X.B.Raxmatov.</i> Korrupsiyaga qarshi kurashning asosiy prinsiplari.....	547
157.	<i>O.X.Ortiqov, B.A.Ko'makov.</i> Yoshlarda faol fuqarolik pozitsiyasini shakllantirishda huquqiy tarbiyaning o'rni.....	551
158.	<i>Sh.B.Fayzullaev, Sh.T.Nazarov, Q.S.Sunnatov.</i> Bo'lajak jismoniy madaniyat o'qituvchilarini kasbiy pedagogik tayyorlashda axborot kommunikatsiya texnologiyalarni qo'llash.....	554
159.	<i>Sh.Nazarov.</i> Voleybol sport o'yini tasnifi.....	557
160.	<i>L.Djo'raeva, N.Urinova.</i> O'zbekistonda turizm sohasining rivojlanishi.	560
161.	<i>Л.Н.Полунина.</i> Глобальная компетентность: правила жизни в меняющемся мире.....	565
162.	<i>A.X.Shaimkulov.</i> Qayta qurish davri matbuot materiallari tarixiy manba sifatida.....	568
	Mundarija.....	571

9. Kamolov, D. (2021). *Davlat boshqaruviga oid axloqiy qarashlar*.

10. Хасанова Г., Косимова А., Холмирзаев Н. ПОВЫШЕНИЕ ФИНАНСОВОЙ ГРАМОТНОСТИ МОЛОДЁЖИ КАК ВАЖНЕЙШИЙ ПРИОРИТЕТ ГОСУДАРСТВА //Приоритетные направления, современные тенденции и перспективы развития финансового рынка. – 2023. – С. 260-262.

11. Kamolov, D. (2021). *Davlat boshqaruviga oid axloqiy qarashlar*.

12. Хасанова , Г. Б., Холмирзаев , Н. Б. ў., & Иброҳимов , Ш. Н. ў. (2023). СЕМЬЯ КАК СОЦИАЛЬНЫЙ ИНСТИТУТ ФОРМИРОВАНИЯ ЛИЧНОСТИ. *Educational Research in Universal Sciences*, 2(1 SPECIAL), 420–426. Retrieved from <http://erus.uz/index.php/er/article/view/1829>

MUSIQA TERAPIYASINING FOYDALI JIHATLARI

Azimov Davron G‘ayratovich

Chirchiq davlat Pedagogika universiteti

Annotatsiya: Musiqa terapiyasi - bu turli xil kognitiv va hissiy muammolari bo'lgan odamlarga ishlash qobiliyatini yaxshilashga yordam berish uchun musiqiy o'zaro ta'sirdan foydalanishning o'rnatilgan usuli. Autizm spektrining buzilishi bo'lgan kattalar va bolalar bilan muloqot qilish orqali terapevtlar o'zlarining ba'zi musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishlari, tashvish darajasini pasaytirishlari va hatto yangi muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishlari mumkin. Shuni ta'kidlash kerakki, musiqa terapiyasi musiqani o'rgatish bilan bir xil emas. Agar sizning maqsadingiz bolangizning vokal yoki cholg'u ko'nikmalarini rivojlantirish bo'lsa, unda siz musiqa terapevti o'rniga yoki unga qo'shimcha ravishda tegishli o'qituvchini topishingiz kerak. Musiqa terapevti shaxsiy aloqalarni o'rnatishga va ishonchni mustahkamlashga yordam beradigan musiqa tajribasini individual ravishda moslashtiradi. Musiqa terapiyasi, shuningdek, odamlarga ma'lum tovushlarga sezgir sezgirlikni engishga yordam beradi.

Kalit so‘zlar: Musiqa terapiyasi, Autizm, vokal, qobiliyat, individual, sezgirlik, inson, psixoterapiya, tibbiyot, metod, eksperiment, strategiya.

Asosiy qism

Tarixga nazar soladigan bo'lsak, musiqaning inson ruhiy va jismoniy holatiga sezilarli ta'sirini tasdiqlagan birinchi odamlardan biri yunon olimi va faylasufi Pifagor edi. Yamblichning “Pifagor hayoti to‘g‘risida” asaridan ko‘rinib turibdiki, agar kimdir chiroyli ritmlar va qo‘shiqlarni tinglasa, unda bunday odam musiqiy ta’limni ohang va ritmlardan foydalangan holda, inson axloqi va ehtirolari davolanadi va aqliy kuchlarning dastlabki uyg‘unligi o‘rnatiladi. 20-asrda musiqa terapiyaning bir nechta maktablari shakllandi.

- Nemis maktabi (Shvabe, Keler, Kyonig) insonning psixofizik birligi tezisiga asoslanib, asosiy e’tibor turli xil san’at turlarining shifobaxsh ta’siridan har tomonlama foydalanishning turli shakllarini rivojlantirishga qaratilgan.

- Rossiyada musiqaning insonga ta’sir mexanizmiga bag‘ishlangan birinchi ilmiy ishlar XIX asr oxiri-XX asr boshlarida paydo bo‘ldi. V. M. Bexterev, I. M.

Sechenov, I. M. Dogel, I. R. Tarxanov asarlarida musiqaning Markaziy asab tizimiga, nafas olish, qon aylanishi va gaz almashinuviga foydali ta'siri to'g'risida ma'lumotlar paydo bo'ldi. Musiqiy ratsional psixoterapiyaning asl kontseptsiyasi Valentin Petrushin (Moskva) tomonidan ishlab chiqilgan. Uning amaliy tajribasi taniqli qadimiy texnikalar va zamonaviy ilmiy yutuqlarini sintez qiladi. Insonga yaxlit yondashish, V. Petrushin bemorlarni nafaqat jismoniy, balki psixologik va intellektual tiklanishni ham rag'batlantiradi (tana, his-tuyg'ular, fikrlar bilan ishlash), chunki kasalliklar ko'pincha tananing jismoniy zaifliklarida emas, balki xarakter xususiyatlarida ham sabab bo'ladi, bu esa o'z navbatida insonning dunyoqarashidan kelib chiqadi.

Musika – bu nafaqat biz miriqib eshitadigan narsa bo'libgina qolmay, og'riqni yengillashtiradigan, stressni oladigan, o'zingizni tushunishga yordam beradigan va muloqotdagi to'siqlarni bartaraf etadigan narsa hamdir. Tibbiyotda musiqaterapiya degan alohida yo'nalish bor. Uni psixoterapiya sifatida, shuningdek og'ir betob bo'lgan bemorlarga yordam uchun qo'llaniladi. Masalan, bir tadqiqotda xospisdagi saraton bilan kasallangan bemorlarga musiqaviy terapiya ta'siri o'rganilgan. Ular improvizatsiyalashgan musiqali postanovkalarda qatnashishgan – guruh bo'lib to'planishib turli musiqaviy instrumentlarda o'ynashgan. Eksperiment natijalarga ko'ra, uni qatnashchilari terapiya ularga ko'plab psixologik bonuslar berganini tan olishgan: ular o'rtoqlarini qo'llashganini his etishgan, xursandchilik va o'ziga ishonch, shuningdek yozilishgan va stressni chiqarishgan.

Musiqaterapiyani yana bir qiziqarli metodi – bu ashulalar yozish. Bu metodni ayrim psixoterapevtlar ishtirokchilar bilan ishlashda qo'llashadi. Agar inson o'z hissiyotlarni so'z bilan izohlay olmasa unga musika yordamga keladi: u o'z tarixini aytib berishga, chuqur hissiyotlarni boshdan kechirishga, o'zini yaxshiroq tushunishiga muhim qaror qabul qilishga va o'z qadriga yetishga yordam beradi.

Musika terapiyasi - bu turli xil kognitiv va hissiy muammolari bo'lgan odamlarga ishlash qobiliyatini yaxshilashga yordam berish uchun musiqiy o'zaro ta'sirdan foydalanishning o'rnatilgan usuli. Autizm spektrining buzilishi bo'lgan kattalar va bolalar bilan muloqot qilish orqali terapevtlar o'zlarining ba'zi musiqiy qobiliyatlarini rivojlantirishlari, tashvish darajasini pasaytirishlari va hatto yangi muloqot qobiliyatlarini rivojlantirishlari mumkin.

Shuni ta'kidlash kerakki, musika terapiyasi musiqani o'rgatish bilan bir xil emas. Agar sizning maqsadingiz bolangizning vokal yoki cholg'u ko'nikmalarini rivojlantirish bo'lsa, unda siz musika terapevti o'rniga yoki unga qo'shimcha ravishda tegishli o'qituvchini topishingiz kerak.

Musika terapevti shaxsiy aloqalarni o'rnatishga va ishonchni mustahkamlashga yordam beradigan musika tajribasini individual ravishda moslashtiradi.

Musika terapiyasi, shuningdek, odamlarga ma'lum tovushlarga sezgir sezgirlikni engishga yordam beradi.

Yaxshi musika terapevti uyda yoki maktabda amalga oshirilishi mumkin bo'lgan strategiyalarni ishlab chiqishi kerak. Sevimli musika hatto og'riqni pasaytirishi ham mumkin. Bir eksperimentda olimlar qo'shiq eshitishni, noxush hislar va og'riqqa chidash qobiliyatiga ta'sirini tekshirib ko'rishdi. Ular o'z eksperimentiga 54 kishini taklif etishdi. Qatnashchilar sovuq suv bilan test o'tishlari kerak edi. Xususan, ular o'z qo'llarini kuchli og'riq hislari paydo bo'lguncha qadar sovuq suv ichida ushlab

turishlari zarur edi. Har bir qatnashchi 3 martadan sinovdan o'tishi kerak: birinchisida jarayon davomida o'zi suygan qo'shiqlarni eshitib, ikkinchisida olimlar tanlangan relaksatsiya qiladigan maxsus musiqani eshitib, uchinchisida esa g'irt shovqinni eshitib. Ma'lum bo'ldiki, suygan qo'shig'ini eshitib odamlar og'riqqa hammasidan ham ko'p chiday olar ekan. Shu bois ko'pchilik yugurayotganda yoki sport zalda shug'ullanayotganda o'zi yoqtirgan treklarni qo'yib eshitadi – huzurbaxsh saundtrek haqiqatdan ham chidam – bardoshlilikni ko'taradi va subyektiv ravishda og'riqni pasaytiradi. Musiqa bilan shug'ullanish turliintellektual va ruhiy buzulishlari mavjud odamlarga jamiyatga yaxshi moslashish va kirishib ketishga yordam beradi. Keling, kattalar uchun musiqa terapiyasining mavjud yo'nalishlarini ko'rib chiqaylik.

Mijozni davolanish jarayoniga jalb qilish darajasiga qarab faol va passiv musiqa terapiyasi tanlanadi. Shu bilan birga, biz musiqa terapiyasida mashqlarni ham ko'rib chiqamiz.

Faol musiqa terapiyasi mijozning psixoterapiya jarayoniga bevosita ishtirok etishi nazarda tutiladi. O'zining o'zi musiqiy asarlarni ijro etadi, qo'shiq aytadi va unga tegishli musiqa asboblarni o'ynaydi. Faollarga shifo berishning eng mashhur turlari quyidagilar:

Vokal terapiya - mumtoz qo'shiqning shifobaxsh xususiyatlariga asoslangan va hayotiy organlarga akustik ta'sir ko'rsatadigan mashqlar tizimini o'z ichiga oladi. Bronxopulmoner va kardiovaskulyar kasalliklarni davolashda va vujudning umumiy zaifligida vokal terapiya usuli ayniqsa muhimdir.

Nordoff -Robbins usuli yordamida musiqa terapiyasi 40 yildan beri faol ravishda qo'llanilmoqda. "Jonli musiqa" ga aloqa vositasi va terapevtik sifati sifatida e'tibor qaratadi. Bemorlar muayyan ohangni yaratish jarayonida to'liq ishtirok etadilar. Ushbu mashqlar bemorlar va terapevt o'rtasidagi aloqani kuchaytirishga yordam beradi. Emotsional beqarorlik va psixomatik kasalliklar uchun tavsiya etiladi.

Analitik musiqa terapiyasi - mamlakatimiz hududida, birinchi navbatda, funktsional nosimmetrik va nerv bilan og'rikan mijozlar bilan ishlashda faol qo'llaniladi. Ushbu qabul qilish doirasida tuzatish ishlari guruhda amalga oshirilishi kerak.

Shuning uchun ham musiqa terapiyasi inklyuziv ta'lim bilan chambarchas bog'liq bo'ladi. Bu ikki yo'nalishning o'ziga xos muhim jihati shundaki, bolalar va o'qituvchi bir-birlaridan o'rganishadi hamda muammolarni birgalikda xal etishadi.

Biroq, o'qituvchilarni tizimli tayyorlash zarurati inklyuziya sharoitida ishlash ancha oldin shakllana boshlagan. Har bir mamlakatda inklyuziv ta'lim tizimi o'sha yerda mavjud an'analar, urf-odat va hukmron qadriyatlar asosida shakllanadi. Shuningdek, turli xalqlarning mentaliteti hamda o'quv tizimini takomillashtirishga yo'naltirilgan qonunchilik jabhasi bu boradagi ustuvor yo'nalishni yo'lga qo'yishga samarali ta'sir ko'rsatadi. Ilmiy metodologiya nuqtai nazari, shart-sharoitlari, muayyan fan sohasida yuzaga kelgan muammoli vaziyatlari aniqlanadi. Shuning uchun old shartlarni ikkita katta guruhga bo'lish mumkin: biri o'z ichiga barcha turdagi empirik omillar va qidiruvni, yo'nalishni belgilovchi faoliyat xususiyatlarini oladi;

Ikkinchisi barcha turdagilardan iborat nazariy mulohazalarni o'z ichiga oladi. Ma'lum bir hodisaning paydo bo'lishi asosida voqelik – qiymat, ijtimoiy va uni taqozo etuvchi normativ shartlar shakllanishi va uning tizim sifatida yanada rivojlanishi lozim.

Inklyuziv ta'lim tizimi uchun o'qituvchilarning kasbiy tayyorgarligini inobatga olish zarur hisoblanadi. Keling, tavsiflaylik, inklyuziv ta'limning paydo bo'lishini belgilovchi old shartlar to'plami, zamonaviy ta'lim holati, qadriyatning zaruriy sharti sifatida biz g'oyalarni ko'rib chiqish zarur hisoblanadi. O'ngi bor odam o'zini anglaydi, dunyoni og'zaki tushunchalar va hissiyotlar orqali idrok eta oladi. Qobiliyati uni tasvirlar va umumlashtirilgan sub'ektivning bir turi sifatida talqin qiladi. Bu insonparvarlik ta'limi, maqsadli modellar, shaxs ongining tuzilmalariga ta'sir qilish jarayonini belgilaydi.

Qanday qilib malakali musiqa terapevtini topishim mumkin?

AQShda amaliyotga qabul qilish uchun musiqa terapevtlari Amerika musiqa terapiyasi assotsiatsiyasidan (AMTA) musiqa terapiyasi bo'yicha bakalavr darajasini olishlari kerak; kamida 1200 soatlik klinik amaliyotni bajarish, milliy imtihondan o'tish va h.k.

Bizning haqiqatimizda, ba'zi musiqa terapevtlari maktablarda ishlaydi, bolaning IEPga muvofiq individual ta'lim olishi uchun tegishli xizmatlarni ko'rsatadi yoki ular tibbiy markazlar va muassasalarda shartnoma asosida ishlaydi. Boshqalar xususiy amaliyotlarga ega yoki rivojlanishida nuqsoni bo'lgan odamlarni davolashga ixtisoslashgan agentliklar bilan ishlaydi.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda musiqa terapiyasi hozirgi kunda aksar rivojlangan davlatlarda asab tizimi, yurak qon tizimi kasalliklari va boshqa ko'plab kasalliklarni davolashda muhim rol o'ynaydi. Musiqa tebranishlari inson tanasidan, shuningdek, uning alohida tizimlari va xujayralaridan chiqadigan tebranishlar bilan rezonanslashadi. Bu esa tanadagi kasalliklarni o'z-o'zidan davolash imkonini beradi. Turli xil dori darmonlar va ularning inson organizmiga aks ta'sirining oldini olish, nogiron va ruhiy kasalligi mavjud bo'lgan bemorlarni davolash maqsadida ko'plab rivojlangan mamlakatlar musiqa terapiyasi klinikalari faoliyatini keng yo'lga qo'ygan bo'lib, mutaxassislar bir nechta oliygohlarda maxsus mutaxassisliklarda tahsil oladi. Musiqa inson hayotida ham psixik ham fiziologik ta'siri bilan ahamiyatli bo'lganligi bois, musiqa terapevtlar yordamida davolangan bemorlar nafaqat kasalliklarini balki ruhiy og'riqlarini ham yo'qotishga erishadilar

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Medvedeva E.A., Levchenko I.Yu., Komisarova L.N., Dobrovolskaya T.A. Maxsus ta'limdagi badiiy pedagogika va art terapiya: O'quv qo'llanma. tirnoq uchun. o'rtacha va undan yuqori. ped. o'rganish. muassasalar. - M.: Akademiya, 2001.

2. Petrushin V.I. Musiqiy psixologiya. - M.: "VLADOS", 1997

3. Azimov G'.D. Inclusive Music Education: Foreign and Domestic Experience Volume 01, Issue 03, December, 2022 ISSN (E): 2949-8856 Scholarsdigest.org

4. Махкамова Ш.Р, Асадуллаева М.А. «ВЕЛИКИЙ ШЁЛКОВЫЙ ПУТЬ»: ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ КУЛЬТУР ЗАПАДА И ВОСТОКА В КОНТЕКСТЕ ПРОБЛЕМЫ МОДЕРНИЗАЦИИ МУЗЫКАЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ В УЗБЕКИСТАНЕ Science and Education 1 (Special Issue 4), 207-214

5. Kimsanov O.I O'quvchilarni musiqa darslarida ma'naviy va axloqiy tarbiyalash imkoniyatlari Современные исследования в психологии и педагогике 1 (1), 240-245

6. Musayev N.U. Bo'lajak musiqa ta'limi o'qituvchilarining kasbiy mahoratini oshirish tamoyillari Uzbek Scholar Journal 10, 183-189

7. Azimov G'D. BO'LAJAK MUSIQA O'QITUVCHILARNI INKLYUZIV TA'LIMGA TAYYORLASH Uzbek Scholar Journal Volume- 10, Nov., 2022 www.uzbekscholar.com. -www.uzbekscholar.com, 2022-yil.

8. Azimov G'D. NOGIRON BOLALARGA MUSIQANING TA'SIRI Proceedings of International Conference on Scientific Research in Natural and Social Science. - econferenceseries.com 127, 2022-yil.

9. Azimov G'D. IMKONIYATI CHEKLANGAN BOLALARNI O'QITISH VA TARBIYALASHDA MUSIQANING MOTIVATSION VA DIDAKTIK IMKONIYATLARI MYFALJIM HAM UZLIKSIZ BILIMLENDIRIY. -№ 1 2022 жыл, 2022-yil.

10. Azimov G'D. CONTENT OF EDUCATIONAL ACTIVITIES IN CHILDREN'S CHOIR "Экономика и социум" . -№4(95) 2022, 2022-yil.

TALABALARNI KASBGA YO'NALTIRISHDA TASVIRIY SAN'ATNING MANZARA KOMPOZITSIYASINI ISHLASHGA O'RGATISHNING MUHIM OMILLARI

¹Talipov N.X., ²Karimov A.A.

¹Nizomiy nomidagi TDPU dotsenti,

²Yashnobod tumani 153-o'rta maktab o'qituvchisi

Annotatsiya. Maqolada manzara kompozitsiyasini ishlash bo'yicha asosiy amaliy tavsiyalar berilgan, mazkur yo'nalishda qo'llaniladigan individual metodlarning xususiyatlari tushuntirilgan.

Kalit so'zlar: manzara, ranglavha, komponovka, nisbatlarni aniqlash, kompozitsiya, perspektiva qonunlari, rang va tus munosabatlari, konstruktiv qurilish, kolorit, plener.

Manzara ustida ishlash jarayonida talabalar uning oddiy qonuniyatlarini (chiziqli va havo perspektivasi, kolorit, kompozitsiya qonunlari) ni ham nazariy ham amaliy o'zlashtirib boradilar. Manzara tasviriy san'atning qadimiy janrlaridan bo'lib, tarixiy va maishiy asarlarda ham vosita-fon sifatida muhim o'rin egallaydi.

Muntazam ijod qilish rassomni nozik sezishga va tabiatni ma'lum holatini rangli va tusli xususiyatlarini to'laqonli yetkazishga o'rgatadi. Masalan, quyosh nurlarida kuzatilgan tabiat to'satdan bulutlar bilan qoplanganda barcha ranglar o'zgarib to'qroq bo'lib ko'rinadi. Manzara etyudlarini bajarish jarayonida taqqoslash va munosabatlar bilan ishlayotganda naturani yaxlit ko'rish kerak, aks holda naturaning tus va rang munosabatlarini to'g'ri aniqlash va etyudning jozibador ko'rinishiga erishish mumkin emas. Ochiq havoda (plener) kichkina-etyudlarni rangda ishlashda avvalo asosiy rang